

Отже, кожен повинен нести відповідальність за свій успіх і невдачу. Мораль можна визначити як прагнення до кращого, відносини між людьми, людяність у суспільстві, свобода волі, взаємність відносин. Усі ці поняття взаємопов'язані. Мораль дає змогу кожному засвоїти етику та зосередитися на добрі, злі, чесності та справедливості. Люди розуміють, що таке совість, чесність і честь. Отож, на сьогодні ці питання залишаються актуальними і потребують подальшого розгляду.

Джерела та література

1. Малахов В. А. Етика: навч. посіб. Київ: Либідь, 1996. 304 с
2. Структура моральної свідомості, людини і суспільства. URL: <http://www.etica.in.ua/struktura-moral-noyi-svidomosti/> (дата звернення: 26.03.2021).
3. Тофтул М. Г. Етика: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 416 с.
4. Надольний І. Ф., Андрущенко В. П., Бойченко І. В., Розумний В. П. та ін. Філософія: навч. посіб. Київ: Вікар, 1997. 584 с.

Жиряда Марія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЕТИЧНА ДИЛЕМА У КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ

Анотація. Міграційна криза стала викликом для фундаментальних засад Європи: економічного добробуту, безпеки та політичної рівноваги. Вона розділила суспільство на дві групи: захисників власних кордонів та тих, хто готовий прийняти біженців. Різні погляди на проблему – реальна перепона на шляху до її врегулювання.

Ключові слова: міграція, суспільство, політика, криза.

Abstract. The migration crisis has challenged Europe's fundamental principles: economic prosperity, security and political equilibrium. It has split society into two groups: one who protects national borders and another who is ready to shelter refugees. Different views on the problem are a true obstacle to its solution.

Keywords: migration, society, policy, crisis.

Неконтрольовані та масштабні потоки біженців із Африки до країн Європейського Союзу у 2015 р. змусили західний світ не лише вирішувати проблеми соціально-економічного та безпекового характеру. Вони також поклали початок великої дилеми – закривати для мігрантів кордони чи безперешкодно приймати їх на своїй території, надавати притулок і захист? Криза викликала глибокі дискусії та непорозуміння і між лідерами європейських держав, і у суспільстві. Відсутність консолідації і солідарності в межах ЄС затягнули процес розробки спільних ефективних механізмів міграційної політики. Загострення ситуації з біженцями призвело до ціннісної кризи.

Осмыслити зазначену проблему, дати етичну оцінку політики щодо біженців у Європі також і за допомогою філософського підходу. Такий спосіб мислення не визначає, що правильно, а що – ні. Як зазначав сучасний

український філософ Антон Мусулін, філософія – це певна форма діалогу в трьох його аспектах: внутрішні роздуми кожної людини, обмін інформацією із навколишнім світом та діалог із тайною, Богом.

Очевидно, що наразі існують дві непримиренні позиції у питанні міграційної кризи. Представники однієї з них схиляються до принципів глобального права на свободу переміщення. Прихильники іншої стоять на тому, що країни можуть обмежувати прибуття на свої території третіх осіб, саме так піклуючись про власні інтереси. Інакше кажучи, ми спостерігаємо протистояння між адептами відкритих кордонів та захисниками законних державних меж.

Аналізуючи такі підходи, варто підтримати погляди представників космополітизму, які відстоюють тезу, що цінності, в основі яких закладені права людини, існують за межами національних норм і правил. Відповідальність, обов'язок допомагати тим, хто потребує захисту і притулку – це фундаментальний принцип Женевської конвенції, яка закріплює у міжнародному праві гуманне ставлення до жертв війни.

Біженцям із країн, охоплених бойовими діями, насамперед повинні підставляти плече допомоги сусідні держави, а за ними – і світова спільнота. Щоправда, деякі країни приймають мігрантів, маючи на меті швидко інтегрувати їх у суспільство. До цього їх спонукають ринок праці, культурна глобалізація, наукова інтеграція тощо. У перспективі такі держави часто отримують економічну вигоду.

Проблема біженців занурює країни в етичну дилему. З одного боку, державам належить із повагою ставитися до людей, які потребують притулку, до тих, хто шукає порятунку біля їхніх кордонів. Водночас члени світової спільноти мають моральне зобов'язання допомагати найперше тим, хто перебуває в особливо складних життєвих обставинах. Так званий найбідніший мільярд населення Землі, який змушений жити за 1 американський долар на день, не може дістатися берегів ані Європи, ані Північної Америки. Найбільш знедолені не мають можливості мігрувати з одного континенту на інший.

Коли ми цілеспрямовано надаємо допомогу людям, яким вдалося досягти європейських кордонів, то залишаємо поза увагою тих, кого могли б врятувати, витративши значно менше ресурсів.

За підрахунками Всесвітнього банку, половини відсотка світового валового внутрішнього продукту вистачило б, щоб забезпечити всьому нужденному населенню Землі щоденний прожитковий мінімум на рівні більше двох доларів США. Тобто цих грошей вистачило б для порятунку із кризи майже третини людей на планеті.

Саме у цьому аспекті окреслено важливі пріоритети етичних зобов'язань щодо тих, хто потребує підтримки. Тобто маємо підстави сумніватися в ідеї, що трансконтинентальна міграція бідних прошарків населення сприятиме покращенню світового економічного благополуччя.

Розумну та збалансовану міграційну політику необхідно будувати відповідно до різних мотивів та типів переміщення. Міграція стане корисною для держави, яка приймає біженців (а така зацікавленість, без сумнівів, існує,

особливо враховуючи демографічну кризу та нестачу робочої сили) лише в тому разі, якщо будуть компенсовані втрати для країн-постачальників мігрантів. Щодо біженців із територій, охоплених війнами, немає іншого шляху, як допомога із сусідніх регіонів. Переселенцям, що рятуються із зон бойових дій, необхідна насамперед адресна підтримка від регіональних економічних структур. Трансконтинентальна міграція означає лише більше збідніння регіону, а не вирішення проблем.

Країни Європи частково упоралися із великою кількістю мігрантів, яких вони прийняли в кінці 2015 р. та на початку 2016 р. Водночас маємо визнати, якби потік біженців не знизив темпи, такого випробування не витримали б навіть найбагатші країни ЄС.

У питанні вирішення міграційної кризи політичні партії, лідери держав і світова спільнота зіштовхуються із надскладними проблемами. По-перше, це гуманітарна катастрофа, позначена загибеллю тисяч людей, по-друге – управлінські виклики, пов’язані із наданням притулку переміщеним особам, по-третє – відсутність солідарності серед європейських країн та суспільства, адже віднайти спільне рішення щодо врегулювання проблеми біженців виявилось вкрай складно.

Отже, міграційна складова постійно перебуває у фокусі європейської політики. Однак ключові питання в цій сфері все ще залишаються у компетенції національних урядів та суспільств. Тож спільна політика щодо біженців і надалі формуватиметься через складний процес узгоджень, компромісів та дилем.

Джерела та література

1. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. 162 с.
2. Мусулін А. Ще раз про філософію. Асоціація «Новий Акрополь». URL: <https://newacropolis.org.ua/articles/esche-raz-o-filosofii>
3. Kyriakos N. Demetriou. The European Union in Crisis. Nicosia: Department of Social and Political Science, University of Cyprus, 2015. 24 p.

Барабаш Ростислав

Київський національний торговельно-економічний університет

НІГІЛІСТИЧНІ НАСТРОЇ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Анотація. Досліджено поняття нігілізму як філософської течії. Розглянуто проблеми виникнення, розвиток та безпосередні приклади проявів нігілізму у сучасному суспільстві. Наведено різницю між політичним та правовим нігілізмом, визначено їх вплив на суспільні процеси. Досліджено політичні аспекти бунту та повстання в контексті теорії нігілізму.

Ключові слова: нігілізм, політичний нігілізм, правовий нігілізм, повстання, бунт, сучасне суспільство.